

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR METAFOR ANALİZİ ÇALIŞMASI

Şemseddin ŞAHİN

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, BÖTE Anabilim Dalı,
Konya.

Meltem Huri BATURAY

Altın Koza Üniversitesi, Ankara

İlk Kayıt Tarihi: 01.08.2011

Yayına Kabul Tarihi: 10.04.2012

Özet

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin İnternete ilişkin metaforlarını belirlemek ve analiz etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu Konya'nın Çumra ilçesinde ve Karaman il merkezinde bulunan birer devlet ortaöğretim okulunda öğrenim gören 251 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan " İnternet..... gibidir/benzer; çünkü....." ibaresini içeren formlar vasıtasıyla toplanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi ile olgubilim deseni kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Toplanan verilerin sonucunda öğrencilerin toplam 92 metafor geliştirdikleri görülmüştür. Geliştirilen bu metaforlar 8 farklı kategoride toplanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda yaşları 15-18 arasında değişen ortaöğretim öğrencilerinin İnterneti en çok "Bilgi kaynağı" en az ise "İletişim aracı" kavramı olarak algıladıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, metafor, öğrenci

EVALUATION OF THE SECONDARY SCHOOL STUDENTS' PERCEPTIONS REGARDING THE CONCEPT OF INTERNET: A METAPHOR ANALYSIS STUDY

Abstract

The purpose of the research study was to determine and analyze the metaphors of the secondary school students regarding the concept of the Internet. The research study was carried out with 251 secondary school students in Çumra, Konya and Karaman. The data were gathered through a form which included the phrase "The Internet is similar to/same as..... because ....." developed by the researchers. The qualitative data collection methods and phenomenon science design were used. For the data analysis,

the content analysis technique was used. After the data analysis, it was observed that the students generated 90 metaphors. These metaphors were grouped into 8 different categories. It was found out that for the secondary school students who were between the age of 15-18, the Internet is mostly an information source but a communication tool at least.

Key Words: *The Internet, metaphor, student*

1. Giriş

Yaşadığımız çağda dünya hızla gelişip değişmektedir. Bilgisayar teknolojilerinde kapasitenin artması ve bilişim teknolojilerinde yakalanan büyüme ve ilerlemeler hayatımızın birçok alanını etkilemektedir. Bu teknolojiler yaşama tarzımızdan çalışma hayatımıza, eğitimden öğretime ticarettten eğlenceye kadar birçok yönde yenilikler katmıştır.

Bilişim teknolojilerinde yaşanan bu çarpıcı gelişmelerin lokomotifi ise İnternet'tir. İnternet bilgi iletişim teknolojilerinin gelişip yaygınlaşmasında katalizör görevi üstlenmiştir (1). Kullanım alanı ve oranı giderek artarak her geçen gün daha fazla kullanılan bir teknoloji haline gelmiştir.

Hayatımızda giderek önemi artan ve vazgeçilmezler arasına girmeye başlayan İnternet çok farklı amaçlarla kullanım alanlarına sahiptir. Bu yüzden insanlar İnterneti betimlemede ya da ifade etmede farklı ifadeler kullanmakta, İnternete ilişkin düşüncelerini ve algılarını belirtmede problemler yaşamaktadır. Bu problemi aşmak için de genel olarak metaforları kullanmakta ve metaforlardan yararlanmaktadır (2). Bunun nedeni ise insanların metaforları, açıklamak istediği kavramı ve yapıyı çok iyi bilemedikleri veya az bildikleri durumlarda kullanıyor olmalarıdır(3). Diğer bir ifadeyle metaforlar karmaşık bir yapıya sahip bir şeyi anlatmak ya da ifade etmek için, çok iyi bilindik bir şeye benzeterek açıklamaya çalışmaktır. Örneğin, "İnternet su gibidir" diyen bir kişi, İnterneti suya benzetmektedir. Bu benzetmeyle, insan yaşamı için vazgeçilmez olan su metaforundan yararlanarak İnternetin insan yaşamındaki önemini vurgulamak istemektedir.

Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Metaforlar

Kavramları algımlarken çoğu zaman, algılamak istediğimiz kavramı başka bir kavrama benzetiriz ya da iki kavram arasındaki ortak yönleri aklımıza getiririz. Kullandığımız bu yöntem son yıllarda gelişen ve akıl yürütmenin birincil mekanizması olarak görülen metaforları işaret etmektedir. Zaten bir kavramı başka bir kavrama benzeterek algılamaya çalışıyorsak metafor kullanıyoruz demektir (4). Literatürde, sadece bir söz figürü değil aynı zamanda bir düşünce figürü (5) olarak tanımlanan metaforlar, bireyin yüksek düzeyde soyut bir kavramı anlama ve açıklamada kullanabileceği zihinsel araçlar (6, 7) olarak tasvir edilmiştir.

Metaforlar, ilk olarak 1980'li yıllarda Lacoff ve Johnson'un geliştirmiş oldukları "zihinsel metafor teorisi" olarak adlandırılan bir perspektiften ortaya çıkmıştır. Bu

teoriye göre, “Kavram sistemimiz büyük oranda metaforikse, düşünme tarzımız ve tecrübe ettiğimiz her olgu bir bakıma metaforiktir”. Metaforlar dolaylı yollardan öğrenebilecek soyut kavramların öğrenilmesinde oldukça etkilidirler (8). Aslında metaforlar, insanların olayları, nesnelere ve özellikle soyut kavramları farklı benzetmeler kullanılarak açıklamaya çalıştıkları araçlar olarak görülmektedir (3). Aslan ve Bayrakçı’ya göre ise metaforlar, bireylerin kendi dünyalarını çözümlemelerine ve oluşturmalarına yönelik güçlü bir zihinsel modelleme mekanizmasıdır. Metafor daha çok gerçek ve yaşantının, kişide nasıl yorumlandığının anlaşılması için kullanılmaktadır (9). Bir başka deyişle, metaforlar analiz edilmek istenen kavramların kişiler tarafından nasıl algılandığının belirlenmesinde yardımcı olur (10). Kişiler gerek kendi duygu ve düşüncelerini gerekse karşısındakinin duygu ve düşüncelerini betimlerken sıklıkla metaforlara başvurur (11). Bu da bireylerin hayat görüşlerinin belirlenmesinde ve olayları algılayışının ortaya çıkarılmasında önemlidir.

İnternet Kavramına Yönelik Araştırmalar

İnternetin insanlar tarafından nasıl algılandığını belirlemek için alan yazında birçok araştırma yapılmıştır. Örneğin Bruce (12) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin İnterneti üç farklı yönden algıladıkları tespit edilmiştir. Bunlar, İnternetin bilgi alma özelliğini, yapısını, bağlantısını vurgulayan ve büyük bir organizmanın karakteristik özelliklerini değiştiren bir yönünün olduğu şeklindedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak İnternet algısının İnternette bilgiyi araştırma metotlarıyla ilgili olduğunu ileri sürmüştür. Öte yandan Slone (13), kütüphane kullanıcılarının İnternete ilişkin algılarını belirlemek için onlardan kendi ifadeleriyle İnternet algısını tanımlamalarını istemiştir. Slone bu çalışma sonunda kütüphane kullanıcılarının İnterneti kendilerine uygun, seviyelerine göre belirsiz, tatmin edici, parlak ve mecazî olarak farklı kategorilerde sınıflandırdıklarını tespit etmiştir.

Savolainen ve Kari 2004 yılında Finlandiya’da yapmış oldukları bir çalışmada öğrencilerin İnternet kavramını ile ilgili düşüncelerini araştırmışlardır (14). Çalışma sonucunda öğrencilerin iki çeşit İnternet kavramını tanımladıkları belirlenmiştir. Bu tanımlamaların ilki kütüphane ve pazar gibi mecazî kavramlar, diğeri ise İnternetin gerçek kullanımına ilişkin kavramlar olmuştur. Yapılan diğer bir çalışmada Tsai (15), öğrencilerden İnternet kavramının ne anlama geldiği konusunda görüşlerini almıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin İnterneti özellikle bir teknoloji ve araç olarak algıladıklarını tespit etmiştir. Ayrıca bu çalışmaya katılan erkek ve üst sınıflarda okuyan öğrencilerin İnternetin, sörf yapmak ve oyun oynamak gibi pratik özellikleri taşıdığını belirttikleri görülmüştür.

Bu konuyla ilgili ülkemizde ise, Ak ve Yenice (16), yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının İnternet algılarını metafor analizi yoluyla ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Çalışma sonunda öğretmenlerin İnternet kavramı üzerinde 93 tane metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Araştırmacılar üretilen metaforları 10 kavramsal kategoride sınıflandırmışlar, öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin ve öğrenim görmüş

oldukları bölümlerinin İnternet kavramı üzerindeki algılarını değiştirmedeği sonucuna ulaşmışlardır. Kaya ve Durmuş (17), ise öğretmen adaylarının bilgisayar ve İnternet algılarını belirlemeye çalıştıkları araştırmalarında metafor analiz yöntemini kullanmışlardır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının %57'sinin İnterneti bilginin kaynağı olarak (kütüphane, ansiklopedi, kitap, vb.) algıladıkları, bunun yanında öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin metafor üretmede bir değişken olmadığı, her iki cinsiyetin de benzer metaforlar ürettikleri görülmüştür. Bu konuyla ilgili yapılan diğer bir çalışmada ise ilköğretim öğrencilerinin İnterneti kendi algılarıyla nasıl tasvir ettikleri belirlenmeye çalışılmıştır (18). Çalışmanın sonucunda öğrencilerin genellikle İnterneti bilginin kaynağı olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin “kitap” ve “öğretmen” en çok, “ansiklopedi” ise en az kullandıkları metafor olmuştur.

Alan yazında bu konuyla ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarından da anlaşılacağı üzere öğrenciler tarafından İnternet algılamaları genel olarak birbirine benzemekle beraber bazı farklılıklar da göstermektedir. İnternet öğrenciler tarafından genellikle bilgi kaynağına benzetilmektedir. Bunun yanında özellikle İnternetin ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri tarafından nasıl algılandığının belirlenmesi ayrı bir önem arz etmektedir. İnternetin zararlı kullanım alanları göz önüne alındığında bu önem daha da iyi anlaşılacaktır. Öğrencilerin İnternet ile ilgili algılarının belirlenmesi, öğrencilere sosyal hayatta ve eğitim alanında İnterneti olumlu yönde kullanım konusunda fayda sağlayacağı düşünülmektedir

2. Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin İnternet kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri metaforlar aracılığı ile ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1.Ortaöğretim öğrencilerinin İnternet kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar nelerdir?
- 2.Üretilen metaforlar ortak özellik bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

Araştırma Deseni

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden “Olgubilim” kullanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ama ayrıntılı ve derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim, bize tamamen yabancı olmayan, bildiğimiz fakat tam olarak anlayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur (19).

Çalışma Grubu

Araştırma, 2009-2010 öğretim yılı Bahar döneminde Karaman Anadolu İmam-Hatip Lisesi ve Çumra Anadolu Lisesi öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmaya Karaman Anadolu İmam- Hatip Lisesinden 100, Çumra Anadolu Lisesinden 151 öğrenci olmak üzere toplam 251 öğrenci katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğrencilerin İnternet kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak için görüşme formu hazırlanmıştır. Form hazırlanırken “metaforların bir araç olarak kullanıldığı” ilgili araştırmalar incelenmiştir (11, 20, 21, 22, 23, 24, 6, 25, 26, 27). İncelenen bu çalışmaların birçoğunda katılımcıların açık uçlu cümleleri tamamlamaları istenmiştir.

Veriler toplanmadan önce öğrencilere metaforlar ile ilgili bilgi verilmiş ve öğrenciler yönlendirilmemeye çalışılmıştır. Öğrencilerden “İnternet..... gibidir/benzer, çünkü.....” ibarelerini tamamlamaları istenmiştir. Öğrencilerin üretmiş oldukları metaforlar araştırmanın veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu yolla oluşturulan veriler araştırmacılar tarafından toplanmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmada, verilerin değerlendirilmesinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek ilişkilere ve kavramlara ulaşabilmektir (28). İçerik analizi tekniğinde, birbirine benzeyen veriler belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirilir. Bu kavramlar okuyucunun anlayacağı şekilde organize edilerek yorumlanır (29). Bu aşamada elde edilen metaforların benzer olanları gruplanmış ve her birine birer numara verilmiştir. Her bir metaforun nedeni ayrı ayrı incelenerek kategoriler meydana getirilmiştir. Daha sonra oluşturulan metaforlar kendi kategorilerinde değerlendirilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan öğrenciler İnternet kavramına ilişkin toplam 92 metafor geliştirmişlerdir. Öğrencilerin geliştirmiş oldukları metaforlar 8 kategoriye ayrılmıştır. Oluşturulan metaforlara ilişkin kategoriler; “İhtiyaç olan”, “Hayatımıza yardımcı olan”, “Zarar Veren”, “Bağımlılık Yaratıcı”, “Bilgi Kaynağı olan”, “İletişim aracı olan”, “Eğlenceli ve rahatlatıcı”, “Bağımlılık Yaratıcı”, “Olağan üstü bir araç olan” İnternet şeklindedir.

Öğrencilerin “İhtiyaç olan İnternet” kategorisine ait geliştirmiş oldukları metaforların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin “İhtiyaç olan İnternet” kategorisine İlişkin Metaforlarının Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%
1. Su	16	27.1
2. Hayat	15	25.4
3. Yaşam	10	16.9
4. İnsan	3	5.1
5. Dünya	2	3.4
6. Güneş	2	3.4
7. Aspirin	1	1.7
8. Süt	1	1.7
9. Ağaç	1	1.7
10. Pencere	1	1.7
11. Benzin	1	1.7
12. Elektrik	1	1.7
13. Nükleer Enerji	1	1.7
14. Oksijen	1	1.7
15. Zaman	1	1.7
16. Spor yapmak	1	1.7
17. Global bir köy	1	1.7
Toplam	59	100

Tablo 1’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin “İhtiyaç olan İnternet” kategorisine İlişkin toplam 17 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin İhtiyaç olan İnternet kategorisinde en çok geliştirmiş oldukları en fazla frekansa sahip olan metaforlar “su (%27.1)”, “hayat (%25.4)”, “yaşam (%16.9)”ve “insan (%5.1)” dır. Verilerin incelenmesinden sonra bu kategoride İnternetin en çok suya benzetildiği anlaşılmaktadır. En çok geliştirilen metafor ve bu metaforun geliştirme nedenine ilişkin örnek şu şekildedir:

“İnternet su gibidir. Çünkü hayatımızın önemli, vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.”

Öğrencilerin ,“Hayatımıza yardımcı olan İnternet” kategorisine ait geliştirmiş oldukları metaforların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin, “Hayatımıza Yardımcı Olan İnternet” Kategorisine İlişkin Metaforlarının Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%
1. Yardımcı	5	50
2. Hizmetli	3	30
3. Kılavuz	1	10
4. Lastik	1	10
Toplam	10	100

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin ,“Hayatımıza yardımcı olan İnternet” kategorisine İlişkin toplam 4 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin Hayatımıza yardımcı olan İnternet kategorisinde en çok geliştirmiş oldukları en fazla frekansa sahip olan metaforlar “yardımcı (%50)” ve “hizmetli (%20)” dir. Verilerin sonuçlarına bakıldığında bu kategoride İnternet en çok yardımcıya benzetilmektedir. En çok geliştirilen metafor ve bu metaforun geliştirme nedenine ilişkin örnek şu şekildedir:

“İnternet bir yardımcıya benzer. Çünkü işlerimi, ödevlerimi yaparken bana yardımcı oluyor.”

Öğrencilerin “Zarar Veren İnternet” kategorisine ait geliştirmiş oldukları metaforların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 3’ de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin “Zarar Veren İnternet” Kategorisine İlişkin Metaforlarının Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%
1. Şeytan	8	29.6
2. Çöplük	2	7.4
3. Zaman Çalıcı	1	3.7
4. Virüs	1	3.7
5. Nefis	1	3.7
6. Dejavu	1	3.7
7. Balta	1	3.7
8. Girdap	1	3.7
9. Yılan	1	3.7
10. Canavar	1	3.7
11. Çorap	1	3.7
12. Dipsiz kuyu	1	3.7
13. Labirent	1	3.7
14. Darbe	1	3.7
15. Rüzgâr	1	3.7
16. Boş bir kutu	1	3.7
17. Ateş	1	3.7
18. Kopya	1	3.7
19. Deniz	1	3.7
Toplam	27	100

Tablo 3’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin “Zarar Veren İnternet” kategorisine İlişkin toplam 19 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin Zarar Veren İnternet kategorisinde en çok geliştirmiş oldukları en fazla frekansa sahip olan metaforlar “şeytan (%29.6)”ve “çöplük (%7.4)” dır.Yapılan analiz sonrasında bu kategoride İnternetin en çok şeytana benzetildiği görülmektedir. En çok geliştirilen metafor

ve bu metaforun geliştirme nedenine ilişkin örnek şu şekildedir:

“İnternet şeytana benzer. Çünkü insanın aklını başından alır.”

Öğrencilerin “Bağımlılık Yaratan İnternet” kategorisine ait geliştirmiş oldukları metaforların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin “Bağımlılık Yaratan İnternet” Kategorisine İlişkin Metaforlarının Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%
1. Sigara	13	46.4
2. Alkol	4	14.3
3. Uyuşturucu	3	10.7
4. Güzel kadın	2	7.1
5. Sülük	1	3.6
6. Çorap	1	3.6
7. Okul hayatı	1	3.6
8. Cadde	1	3.6
9. Kopya	1	3.6
10. Deniz	1	3.6
Toplam	28	100

Tablo 4’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin “Bağımlılık Yaratan İnternet” kategorisine ilişkin toplam 10 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin Bağımlılık Yaratan İnternet kategorisinde en çok geliştirmiş oldukları en fazla frekansa sahip olan metaforlar “sigara (%46.4)”, “alkol (%14.3)”, “uyuşturucu (%10.7)” ve “güzel kadın (%7.1)” dır. Analiz sonrasında bu kategoride İnternetin en çok sigaraya benzetildiği görülmektedir. En çok geliştirilen metafor ve bu metaforun geliştirme nedenine ilişkin örnek şu şekildedir:

“İnternet sigara gibidir. Çünkü insana bağımlılık yaptırır.”

Öğrencilerin “Bilgi Kaynağı Olan İnternet” kategorisine ait geliştirmiş oldukları metaforların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin “Bilgi Kaynağı Olan İnternet” Kategorisine İlişkin Metaforlarının Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%
1. Kitap	19	23.8
2. Bilgi deposu	15	18.8
3. Kütüphane	13	16.3
4. Ansiklopedi	11	13.8

Metafor	f	%
5. Beyin	5	6.3
6. Sözlük	4	5.0
7. Öğretmen	3	3.8
8. Gazete	2	2.5
9. İnsan	2	2.5
10. Dergi	1	1.3
11. Kitaplık	1	1.3
12. Robot	1	1.3
13. Ben	1	1.3
14. Bilim adamı	1	1.3
15. Zekâ	1	1.3
Toplam	80	100

Tablo 5’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin “Bilgi Kaynağı Olan İnternet” kategorisine ilişkin toplam 15 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin Bilgi kaynağı olan İnternet kategorisinde en çok geliştirmiş oldukları en fazla frekansa sahip olan metaforlar “kitap (%23.8)”, “bilgi deposu (%18.8)”, “kütüphane (%16.3)” ve “ansiklopedi (%13.8)” dir. Bu kategoride ise İnternet en çok kitaba benzetilmektedir. En çok geliştirilen metafor ve bu metaforun geliştirme nedenine ilişkin örnek şu şekildedir:

“İnternet kitaba benzer. Çünkü istediğim zaman, istediğim bilgiye ulaşabiliyorum.”

Öğrencilerin “İletişim Aracı Olan İnternet” kategorisine ait geliştirmiş oldukları metaforların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 6’ de verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin “İletişim Aracı Olan İnternet” Kategorisine İlişkin Metaforlarının Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%
1. İletişim kutusu	3	42.9
2. Ulaşım	1	14.3
3. Kuş	1	14.3
4. Eğitim ve haberleşme aracı	1	14.3
5. Işık	1	14.3
Toplam	7	100

Tablo 6’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin “İletişim Aracı Olan İnternet” kategorisine ilişkin toplam 5 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin İletişim aracı olan İnternet kategorisinde en çok geliştirmiş oldukları en fazla frekansa sahip olan metafor “İletişim kutusu” dur. En çok geliştirilen metafor ve bu metaforun geliştirme nedenine ilişkin örnek şu şekildedir:

“İnternet iletişim kutusu gibidir. Çünkü insanlar bazen uzaklarda oldu mu ve telefon olmadı mı İnternette mesaj yazarak haberleşebilir.”

Öğrencilerin “Eğlenceli ve Rahatlatıcı İnternet” kategorisine ait geliştirmiş oldukları metaforların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 7’ de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin “Eğlenceli ve Rahatlatıcı İnternet” Kategorisine İlişkin Metaforlarının Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%
1. Arkadaş	5	19.2
2. Eğlence Kaynağı	3	11.5
3. Sevgili	3	11.5
4. Çay	2	7.7
5. Bakkal	2	7.7
6. Aşk	2	7.7
7. Kız	1	3.8
8. Fıstık	1	3.8
9. Kukla	1	3.8
10. Dost	1	3.8
11. Ben	1	3.8
12. Müzik	1	3.8
13. Kanka	1	3.8
14. Beşiktaş	1	3.8
15. Klozet	1	3.8
Toplam	26	100

Tablo 7’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin “Eğlenceli ve Rahatlatıcı İnternet” kategorisine ilişkin toplam 15 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin “Eğlenceli ve Rahatlatıcı İnternet” kategorisinde en çok geliştirmiş oldukları en fazla frekansa sahip olan metaforlar “Arkadaş (%19.2)”, “Sevgili (%11.5)” ve “Eğlence kaynağı (%11.5)” dir. Bu kategoride ise İnternet en çok arkadaşla benzetilmektedir. En çok geliştirilen metafor ve bu metaforun geliştirme nedenine ilişkin örnek şu şekildedir:

“İnternet arkadaşla benzer. Çünkü can sıkıntısını alıyor, insana moral veriyor ve kafamı dağıtmada işime yarıyor.”

Öğrencilerin “Olağan Üstü Bir Araç Olan İnternet” kategorisine ait geliştirmiş oldukları metaforların frekans ve yüzde dağılımı Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin “Olağan üstü bir araç olan İnternet” kategorisine İlişkin Metaforlarının Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%
1. İnsanüstü varlık	2	25
2. Hayal	1	12.5
3. Devlet	1	12.5
4. Kilitli bir kasa	1	12.5
5. Toprak	1	12.5
6. Deniz	1	12.5
7. Uzay	1	12.5
Toplam	8	100

Tablo 8’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin “Olağan üstü bir araç olan İnternet” kategorisine ilişkin toplam 7 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin Olağan üstü bir araç olan İnternet kategorisinde en çok geliştirmiş oldukları en fazla frekansa sahip olan metafor “İnsanüstü varlık” tır. En çok geliştirilen metafor ve bu metaforun geliştirme nedenine ilişkin örnek şu şekildedir:

“İnternet her şeyi bilen IQsu yüksek olan bir insanüstü varlık gibidir.
Çünkü bizim sordüğümüz her şeyi bilir.”

4. Tartışma

Bu çalışmada, yaşları 15-18 arasında değişen ortaöğretim öğrencilerinin İnternet kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar incelenmiş ve bu metaforlar “İhtiyaç olan”, “Hayatımıza yardımcı olan”, “Zarar Veren”, “Bağımlılık Yaratan”, “Bilgi Kaynağı olan”, “İletişim aracı olan”, “Eğlenceli ve rahatlatıcı”, “Bağımlılık Yaratan”, “Olağan üstü bir araç olan” İnternet şeklinde 8 ayrı kategoride toplandığı bu çalışmada katılımcılar İnterneti en çok “Bilgi kaynağı” en az ise “İletişim aracı” kavramı olarak algılamaktadırlar. Bu sonuçlar “İlköğretim öğrencilerinin İnternet metaforlarının karşılaştırılması” (30) ve “Öğretmen adaylarının İnternet ve bilgisayar hakkındaki metaforlarının incelenmesi” (17) çalışmalarında ortaya çıkan bulgularla benzerlik göstermektedir. Yine Fırat ve Kabakçı (31), yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin İnterneti bilgi havuzu, bilgi denizi, bilgi dünyası gibi İnternetin bilgi erişim boyutuna dikkat çeken metaforlar ürettiklerini tespit etmişlerdir.

İnternet kavramına ilişkin oluşturulan metaforlar bir bütün olarak düşünüldüğünde en çok oluşturulan metaforların; kitap, su, bilgi deposu ve hayat olduğu anlaşılmaktadır. İnternet kavramına ilişkin oluşturulan metaforlar her kategori için ayrı ayrı düşünüldüğünde en çok oluşturulan metaforlar; su, yardımcı, şeytan, sigara, kitap, iletişim kutusu, arkadaş ve insanüstü varlıktır. İnternet kavramına ilişkin oluşturulan metaforlardan bazıları iki ya da üç farklı kategoride de yer almıştır. Örneğin geliştirilmiş olan “insan” metaforu hem ihtiyaç olan İnternet, hem de bilgi kaynağı olan İnternet kategorilerinde aynı anda yer almıştır. Ortaya çıkan bu sonuçlara bakıldığında öğrenci-

lerin oluşturmuş oldukları kavramları farklı şekilde algılayabildikleri görülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Kişilerin belirli bir kavram üzerine fikirlerini ifade etmeleri istendiğinde söz konusu kavram özellikle de soyut ise çok fazla bilgi alınamayabilir. Bunun nedeni kimi zaman kişilerin bilgilerini açıkça ifade etmekten çekinmeleri, kavrama ilişkin bilgilerinin yoksunluğu ya da eksikliği olabilir. Böyle durumlarda kişiler metaforlardan yararlanmayı tercih edebilir ya da onlardan belirli bir metafor kullanarak fikirlerini ifade etmeleri istenebilir. Bu bilginin ifadesi ve iletişimi açısından daha rahat bir ortam oluşturabilir. Ya da kimi bireyler söylemin zenginliği açısından belirli bir kavram yerine onu bir metaforla ifade etmeyi tercih edebilirler. Kullanım hangi amaçla olursa olsun, bu metaforlardan yola çıkarak bireylerin ifade edemedikleri ya da ifade etmekten sakındıkları ya da özellikle biçimlendirdikleri gerçek fikirleri ile o kavramlara ilişkin zihinsel imgelere ulaşılmış olur. Metaforlar bu açıdan kimi zaman kullanıcılar için kurtarıcı görevi görürler ve aslında arkalarına gerçek fikir ve kavramları alan birer imgedirler. Bu nedenle metaforlara ve dolayısıyla da onların taşıdığı anlamlara ulaşmak önemlidir. Yaşları 15-18 arasında değişen ortaöğretim öğrencilerinin İnternet kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların incelendiği bu çalışma sonucunda bu bireylerin genel anlamda İnternetle ilgili olumlu yönde metaforlar oluşturdukları görülmüştür. Öğrencilerin İnternet kavramına ilişkin oluşturdukları olumsuz metaforlar “zarar veren ve bağımlılık yaratan İnternet” kategorilerinde toplanmıştır. Çalışma sonuçlarında da görüldüğü üzere aynı kavram hem olumlu hem de olumsuz metaforlarla ifade edilebilmektedir. Bu durum kişilerin İnternete yönelik daha önceki yaşantı ve deneyimleri ile ilintilidir.

Sonuç olarak, bu çalışmada ortaya çıkan ve öğrenciler tarafından İnternete yönelik oluşturulan olumsuz metaforlar psikolojik ve sosyolojik açıdan incelenmeli ve öğrencileri özellikle olumsuz metaforlar oluşturmaya iten sebepler araştırılmalıdır. Ayrıca konuyla ilgili ileride gerçekleştirilebilecek çalışmalarda, daha fazla katılımcıyla yine ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin İnternet kavramına ilişkin oluşturmuş oldukları metaforlar, cinsiyet, sınıf, İnternet kullanım süreleri, İnternete karşı tutum gibi çeşitli bağımsız değişkenlere göre daha detaylı biçimde incelenebilir. Aynı zamanda İnternet kavramı ve İnternete bakış açısına göre şekillenecek olgunun zaman içerisinde değişebileceği düşünülerek aynı ya da benzer bir örneklem üzerinde ileride bu değişimin ne yönde gerçekleştiği yine farklı bir çalışmada incelenebilir.

6. Kaynakça

- 1-Canbek G. ve Sağiroğlu Ş. (2007). Çocuklar ve gençlerin bilgisayar ve İnternet Güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-39.
- 2-Johnston, R. (2009). Salvation or destruction: Metaphors of the Internet. *First Monday*, 14(4).

- 3-Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (4), s. 693-712.
- 4-Ocak, G. ve Gündüz, M. (2006). Eğitim fakültesini yeni kazanan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine giriş dersini almadan önce ve aldıktan sonra öğretmenlik mesleği hakkındaki metaforlarının karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 293-310.
- 5-Lacoff, G. ve Johnson, M. (2005) (İngilizcesi 1980) 9. *Metaforlar; Hayat Anlam Ve Dil (Metaphors We Lived By)*, Çeviren: Gökhan Yavuz Demir, Chicago, IL: The University Of Chicago Press.
- 6-Saban, A., Koçbeker, B. N., ve Saban, A. (2006). An Investigation of the concept of teacher among prospective teachers through metaphor analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(2), 509-522.
- 7-Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.
- 8-Lakoff, G. ve Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- 9-Güven, B. ve Güven, S. (2009) İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 503-512.
- 10-Rızvanoğlu, K. (2007). *Grafik kullanıcı arayüzlerinde metaforların kültürlerarası kavranışı (Fransa ve Türkiye’de bir e-öğrenim sitesi üzerinden karşılaştırmalı bir çalışma)*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- 11-Geçit, Y. ve Gençer, G. (2011). Sınıf öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin coğrafya algılarının metafor yoluyla belirlenmesi (Rize Üniversitesi Örneği). *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, s. 1-19.
- 12-Bruce, H. (1999). Perceptions of the Internet: What people think when they search the Internet for information. *Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy*, 9(3), 187-199.
- 13-Slone, D. J. (2002). The influence of mental models and goals on search patterns during web interaction. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 53(13), 1152-1169.
- 14-Savolainen, R., & Kari, J. (2004). Conceptions of the Internet in everyday life information seeking. *Journal of Information Science*, 30(3), 219-226.
- 15-Tsai, C-C. (2006). What is the Internet? Taiwanese high school students’ perceptions. *CyberPsychology & Behavior*, 9(6), 767-771.
- 16-Ak, S. ve Yenice, N. (2009). Öğretmen Adaylarının İnternet Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi, 3. *Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Sözlü Bildiri*, 09/10/2009.
- 17-Kaya, S. ve Durmuş, A. (2009). Öğretmen Adaylarının İnternet ve Bilgisayar hakkındaki Metaforlarının İncelenmesi, 3. *Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Sözlü Bildiri*, 09/10/2009.
- 18-Ersoy, A. ve Türkan, B. (2009). Perceptions about Internet in elementary school children’s drawings. *Elementary Education Online*, 8(1), 57-73. [Online]: <http://ilkogretim-online>.

- [org.tr](#)
- 19-Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- 20-Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education. *South African Journal of Education*, 29 (4), Pretoria.
- 21-Töremen, F. ve Döş, İ. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin müfettişlik kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(4)
- 22-Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, Ankara.
- 23-Saban, A. (2008). Primary school teachers’ and their students’ mental images about the concept of knowledge. *Elementary Education Online*, 7(2), 421-455. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- 24-Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), s.281-326.
- 25-Colburn, T. R. ve Shute, G. M. (2008). Metaphor in computer science. *Journal of Applied Logic*, 6(4), 526-533.
- 26-Jensen, F. N. (2006). Metaphors as a bridge to understanding educational and social contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 1-17.
- 27-Schmitt, R. (2005). Systematic metaphor analysis as a method of qualitative research. *The Qualitative Report*, 10(2), 358-394.
- 28-Aydın, F. ve Ünalı, Ü. E. (2010). Coğrafya öğretmen adaylarının “coğrafya” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(2), 600-622
- 29-Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- 30-Durmuş, A., Bağcı, H. ve Ağca, R. K. (2008). İlköğretim öğrencilerinin İnternet metaforlarının karşılaştırılması. *II. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*. 16-18 Nisan, Ege Üniversitesi.
- 31-Fırat, M. ve Kabakçı, I. (2010). Anadolu Üniversitesi bilişim teknolojileri öğrencilerinin internet metaforlarının belirlenmesi. *10. International Educational Technology Conference*. 6-8 May 2009, İstanbul / Turkey

EXTENDED ABSTRACT

Information Technologies have indicated a considerable development in recent years. The locomotive of this development is believed to be the Internet. The amount of Internet use has increased recently and it still follows this trend. The Internet is vital and indispensable and has various uses in one’s life. That is why people use different concepts and words for describing or explaining it. However, sometimes people have problems in describing it. This might be due to the fact that people often have problems in defining abstract concepts. To overcome this, people use metaphors which are

very helpful for learning abstract concepts. In fact metaphors are the similar concepts people apply for explaining events, objects and abstract concepts.

The Problem

When the literature regarding the perceptions of students for the concept Internet is examined, it is seen that students carry mostly similar perceptions regarding the Internet. The Internet is often seen as the source of knowledge. Because of the fact that children and teenagers particularly use Internet and have an enthusiasm for doing so it is important how primary and secondary school students perceive the Internet. If the negative effects of Internet use, such as harmful web sites, is considered this importance might be clearer. If the perceptions of students are identified and evaluated, necessary precaution should well be taken and beneficial use of the Internet might be encouraged and provided for these groups of students.

The Purpose

The purpose of this study is to investigate students' mental images regarding the concept Internet through metaphors they use. Therefore, the following questions were tried to be answered throughout the study:

1. What are the metaphors that secondary students generate for the concept 'The Internet'?
2. Under which categories these metaphors could be gathered?

The Method

The research was carried out with the students at Karaman İmam Hatip Lycee and Çumra Anatolian High School in spring semester 2009-2010. There were altogether 251 students voluntarily participated in the study. The literature regarding metaphor use has been analyzed and it has been observed that in most of the studies students were required to reply to an open-ended question. In the current study, a structured form was prepared in order to reveal the metaphors students use. Prior to the study, students were informed about how and why metaphors are used and they were not guided in the . The students were asked to fill in the statement "The Internet is similar to/ same as ..... because....." These metaphors students generated were used as the data of the research study. The data collected was analyzed with the method 'content analysis'. As known, the main purpose of a content analysis is to reach the concepts and relations which describe the collected data. Similar/same themes and concepts are gathered around a frame through a content analysis. Later these concepts are organized so that the readers are able to read. In this phase, similar metaphors have been grouped and numerated. Each metaphor has been coded and the categories have been identified. Later each metaphor has been evaluated under its category.

The Results and the Discussion

In this study, the metaphors regarding the Internet have been investigated and categorized under 8 different groups. Later these categories have been ordered according to their frequencies. It was found out that for the secondary school students who were between the age of 15-18, the Internet is mostly an information source but a communication tool at least. When these metaphors have been evaluated, the most common preferred metaphors for the concept the Internet have been found to be: water, helper, devil, cigarette, book, communication box, friend and supernatural substance. Some of these metaphors fell under more than one category. This indicates that the students used the same metaphors sometimes both for a negative and a positive meaning.

Recommendations

According to the findings of the study, it has been found that the students between 15-18 years old have mostly preferred metaphors with positive meanings for the concept Internet. Few of these metaphors which carry negative meanings gathered under the category 'harmful and addictive Internet use'. In a further study, these negative metaphors should better be analyzed and the reasons for students' negative preferences towards the Internet should be investigated. Moreover, in another study with more participants students' metaphor preferences should be analyzed according to different independent variables such as their gender, school, department, frequency of Internet use, and attitudes towards Internet use. Besides, the same study might be repeated with the same group of students later in case preferred metaphors for the concept Internet and these students' perceptions towards the Internet might change in time.